

PRESUDA SUDA

13. veljače 1985.(*)

„Radnici migranti – Pravo boravka obitelji radnika”

U predmetu 267/83,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud, Njemačka), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Aissatou Diatta, senegalske državljanke sa stalnom adresom u Zapadnom Berlinu,

i

Land Berlin, koji zastupa Polizeipräsident (glavni ravnatelj policije), iz Berlina,

o tumačenju članaka 10. i 11. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice,

SUD,

u sastavu: Lord Mackenzie Stuart, predsjednik, G. Bosco, O. Due i C. Kakouris (predsjednici vijeća), U. Everling, K. Bahlmann i R. Joliét, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Darmon,

tajnik: D. Louterman, administratorica,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 18. listopada 1983., koje je Sud zaprimio 5. prosinca 1983., prvo vijeće Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud, Njemačka) uputilo je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u dva prethodna pitanja o tumačenju članaka 10. i 11. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL L 257, str. 2.).
- 2 Ta su pitanja postavljena u okviru spora između A. Diatte, senegalske državljanke, i Land Berlin, koji zastupa Polizeipräsident (glavni ravnatelj policije).

- 3 A. Diatta udana je za francuskog državljanina koji boravi i radi u Berlinu. U tom gradu neprekidno radi od veljače 1978.
- 4 Nakon što je neko vrijeme živjela sa suprugom, odvojila se od njega 29. kolovoza 1978. s namjerom razvoda te od tada živi u vlastitom smještaju.
- 5 Nakon što joj je istekla dozvola boravka A. Diatta zatražila je produljenje, a odlukom od 29. kolovoza 1980. Polizeipräsident (glavni ravnatelj policije) odbio je taj zahtjev uz obrazloženje da A. Diatta više nije član obitelji državljanina države članice EEZ-a i da ne živi sa svojim suprugom. Verwaltungsgericht (Upravni sud) je potvrđio tu odluku uz obrazloženje da bračni drugovi ne žive zajedno. S druge strane, taj je sud smatrao da obiteljska veza i dalje postoji. A. Diatta uložila je žalbu protiv te odluke pred Oberverwaltungsgerichtom (Viši upravni sud) i, nakon što joj je žalba odbijena, pred Bundesverwaltungsgerichtom (Savezni upravni sud, Njemačka).
- 6 U tom kontekstu Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud) uputio je Sudu sljedeća pitanja:
1. Treba li članak 10. stavak 1. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 tumačiti u smislu da bračni drug radnika koji je državljanin države članice i zaposlen je na državnom području druge države članice boravi „s radnikom” čak i ako je trajno odvojen od svojeg bračnog druga, ali živi u vlastitom smještaju u istom mjestu kao i radnik?
  2. Daje li članak 11. Uredbe (EEZ) br. 1612/68 bračnom drugu državljana države članice, koji nije državljanin države članice i koji radi i živi na državnom području druge države članice, pravo boravka neovisno o uvjetima utvrđenima u članku 10. te uredbe, ako želi obavljati djelatnost u svojstvu zaposlene osobe na državnom području te države članice?
- 7 Dvama pitanjima koja je Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud) uputio Sudu želi se utvrditi moraju li nužno članovi obitelji radnika migranta, u smislu članka 10. Uredbe br. 1612/68, živjeti s njime trajno kako bi imali pravo boravka u skladu s tom odredbom, te utvrđuje li se člankom 11. te uredbe pravo boravka neovisno o pravu iz članka 10.
- 8 Člankom 10. Uredbe 1612/68 propisano je:
- „1. S radnikom koji je državljanin jedne države članice, a zaposlen je na državnom području druge države članice, imaju pravo nastaniti se, neovisno o svojem državljanstvu, sljedeće osobe:
- (a) bračni drug i njihovi potomci koji nisu navršili 21 godinu ili su uzdržavanici;
  - (b) srodnici radnika i njegova bračnog druga u uzlaznoj liniji koji su uzdržavanici.
2. Države članice olakšavaju prihvat svakog člana obitelji koji nije obuhvaćen odredbama stavka 1. ako je u državi iz koje dolazi uzdržavana osoba ili član zajedničkog kućanstva gore navedenog radnika.

3. U smislu stavaka 1. i 2. radnik mora za svoju obitelj raspologati smještajem koji se smatra primjerenum za domaće radnike u regiji u kojoj je zaposlen, pri čemu ta odredba ne smije dovesti do diskriminacije između domaćih radnika i radnika iz drugih država članica.” [neslužbeni prijevod]

9 Člankom 11. te uredbe propisano je:

„Kada državljanin države članice obavlja djelatnost u svojstvu zaposlene ili samozaposlene osobe na državnom području druge države članice, njegov bračni drug i djeca koja nisu navršila 21 godinu, ili njegovi uzdržavanici, imaju pravo obavljati djelatnost u svojstvu zaposlene osobe na cijelom državnom području te države, čak i ako nisu državljeni države članice.” [neslužbeni prijevod]

- 10 Tužiteljica u glavnom postupku tvrdi da se članak 10. ne odnosi izričito na suživot, već se njime radniku migrantu samo nalaže da osigura članovima svoje obitelji smještaj koji se „smatra primjerenum”. Cilj je te odredbe zaštita javne sigurnosti i javnog poretku na način da se sprijeći useljavanje osoba koje žive u teškim uvjetima. No, to ne isključuje mogućnost da bračni drug ili drugi član obitelji dobije dodatni prostor unajmljivanjem zasebnog smještaja. Inače, Uredbu br. 1612/68 ne može se tumačiti na način da se njome zahtijeva da bračni par živi zajedno. Tijela nadležna za imigraciju nemaju ovlast odlučivanja o tome je li mirenje još uvijek moguće. Štoviše, ako bi suživot bračnih drugova bio obvezan uvjet, radnik bi u bilo kojem trenutku mogao izazvati izbacivanje svojeg bračnog druga lišavajući ga krova nad glavom. Nапослјетку, člankom 11. uredbe utvrđuje se šire pravo boravka nego člankom 10. te se nužno stvara mogućnosti odabira drugog smještaja.
- 11 Prema mišljenju Land Berlinia, tuženika u glavnom postupku, jedini je cilj članka 10. Uredbe br. 1612/68 zaštita radnika migranata i osiguravanje njihove mobilnosti na način da im se omogući održavanje obiteljskih veza. Stoga ne postoje razlozi za dodjelu prava boravka članovima njihovih obitelji ako to pravo ne proizlazi iz činjenice da žive zajedno. Što se tiče članka 11., njime se ne utvrđuje pravo boravka, već samo pravo na rad.
- 12 Nadalje, prema mišljenju vlada Savezne Republike Njemačke, Ujedinjene Kraljevine i Nizozemske, iz teksta i duha članka 10. uredbe proizlazi da pravo boravka bračnog druga postoji samo ako živi u zajedničkom kućanstvu s radnikom migrantom. U petoj uvodnoj izjavi Uredbe br. 1612/68 naznačeno je da je svrha te uredbe omogućiti radniku da živi sa svojom obitelji. Stoga ne može biti riječi o okupljanju obitelji ako bračni drugovi više ne žive zajedno. U člancima 10. i 11. Uredbe br. 1612/68 u obzir se uzimaju dva aspekta pravnog položaja predviđenog člankom 48. stavkom 3. Ugovora o EEZ-u, odnosno pravo na rad i pravo boravka. To je tumačenje potkrijepljeno nastankom članaka 10. i 11. Uredbe br. 1612/68, koji su se temeljili na člancima 17. i 18. Uredbe Vijeća br. 38/64 od 25. ožujka 1964. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL br. 62, str. 965.). U članku 18. Uredbe br. 38/64 jasno je navedeno da član obitelji koji nema pravni status utvrđen u članku 17., nema neovisno pravo boravka.
- 13 Komisija navodi da je opće prihvaćeno da se temeljno pravo na slobodno kretanje predviđeno u člancima 48. i sljedećim Ugovora dodjeljuje također obiteljima radnika migranata. Prema mišljenju Komisije pravo na slobodno kretanje stoga nije dopušteno

uvjetovati načinom na koji bračni drugovi žele voditi bračni život, zahtijevajući od njih da žive u zajedničkom kućanstvu. Države članice i pojedinci imaju različita stajališta o bračnim odnosima. Iz tog se razloga člankom 10. ne propisuje takav zahtjev. Cilj je članka 10. samo osigurati strancima primjereni smještaj kako bi se zadovoljili zahtjevi tijela nadležnih za strance u pogledu higijene i smještaja. Isto tako, iz članka 4. stavaka 3. i 4. Direktive Vijeća br. 68/360/EEZ od 15. listopada 1968. o ukidanju ograničenja kretanja i boravka u Zajednici za radnike država članica i njihove obitelji (SL L 257, str. 13.) razvidno je da izdavanje dozvole boravka podliježe isključivo materijalnom kriteriju braka, ali ne i dodatnom kriteriju zajedničkog smještaja. Komisija je na raspravi otišla korak dalje i izrazila stajalište da pravo boravka članova obitelji radnika migranta i njihovo pravo obavljanja djelatnosti u svojstvu zaposlenih osoba na cijelom državnom području države domaćina ne prestaje u slučaju prekida obiteljskih odnosa nakon ulaska na to državno područje.

- 14 Kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja, Uredbu br. 1612/68 valja razmotriti u njezinu kontekstu.
- 15 Ta je uredba jedna od nekoliko mjera čija je namjena olakšati ostvarivanje ciljeva članka 48. Ugovora. Stoga, između ostalog, radniku mora omogućiti slobodno kretanje i boravak na državnom području drugih država članica kako bi se ondje mogao zaposliti.
- 16 U tu svrhu članak 10. uredbe predviđa da određeni članovi obitelji radnika migranta također mogu ući na državno područje države članice u kojoj je radnik nastanjen i nastaniti se kod njega.
- 17 S obzirom na kontekst i ciljeve kojima teži, ta se odredba ne može usko tumačiti.
- 18 Premda se člankom 10. uredbe propisuje da član obitelji radnika migranta ima pravo nastaniti se s radnikom, nije se ne zahtjeva da dotični član obitelji trajno tamo živi, već samo, kao što proizlazi iz članka 10. stavka 3., da se smještaj koji je radniku na raspolaganju može smatrati primjerenum za smještaj njegove obitelji. Stoga se zahtjev za jedinstvenim trajnim obiteljskim smještajem ne može implicitno prihvati.
- 19 Osim toga, takvo tumačenje odgovara duhu članka 11. uredbe, kojim se članu obitelji daje pravo obavljanja djelatnosti u svojstvu zaposlene osobe na cijelom državnom području predmetne države članice, čak i ako se ta djelatnost obavlja u mjestu koje je udaljeno od mesta boravka radnika migranta.
- 20 Valja dodati da se bračna veza ne može smatrati raskinutom sve dok je ne okonča nadležno tijelo. To nije slučaj sa supružnicima koji žive jednostavno odvojeno, čak i ako se kasnije namjeravaju razvesti.
- 21 Kad je riječ o članku 11. Uredbe br. 1612/68, iz teksta te odredbe proizlazi da se njome članovima obitelji radnika migranta ne dodjeljuje neovisno pravo boravka, već samo pravo obavljanja bilo kakve djelatnosti u svojstvu zaposlenih osoba na cijelom državnom području te države. Članak 11. stoga ne može činiti pravnu osnovu za pravo boravka neovisno o uvjetima iz članka 10.

22 Posljedično, na pitanja koja je Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud, Njemačka) uputio Sudu valja odgovoriti da članovi obitelji radnika migranta, u smislu članka 10. Uredbe br. 1612/68, ne moraju nužno s njime živjeti trajno kako bi ostvarili pravo boravka u smislu te odredbe, te da se člankom 11. te uredbe pravo boravka ne utvrđuje neovisno o pravu predviđenom u članku 10.

Troškovi

23 Troškovi vlada intervenijenata te Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je rješenjem od 18. listopada 1983. uputio Bundesverwaltungsgericht (Savezni upravni sud, Njemačka), odlučuje:

Članovi obitelji radnika migranta, u smislu članka 10. Uredbe br. 1612/68, ne moraju nužno s njime živjeti trajno kako bi ostvarili pravo boravka u smislu te odredbe. Članak 11. te uredbe ne utvrđuje pravo boravka neovisno o pravu predviđenom u članku 10.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 13. veljače 1985.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: njemački